

الله أكبر

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد شاهرود

دانشکده علوم فنی و مهندسی، گروه مهندسی شیمی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد «M.Sc.»

گرایش: مهندسی محیط زیست

عنوان:

مدلسازی و شبیه سازی جذب NO_2 با استفاده از تماس دهنده غشایی

استاد راهنما:

دکتر سید محمود موسوی

استاد مشاور:

دکتر مجید مهدویان

نگارش:

آرمین سعادت

زمستان ۱۳۹۱

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد شاهرود

دانشکده علوم فنی و مهندسی، گروه مهندسی شیمی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد «M.Sc.»

گرایش: مهندسی محیط زیست

عنوان:

مدلسازی و شبیه سازی جذب NO_2 با استفاده از تماس دهنده غشایی

نگارش:

آرمین سعادتى

زمستان ۱۳۹۱

۱. دکتر سید محمود موسوی

۲. دکتر مجید مهدویان

۳. دکتر مهدی پور افشاری چنار

هیأت داوران:

سپاس گذاری

به مصداق « من لم يشكر المخلوق يشكر الخالق »

بسی شایسته است از اساتید فرهیخته و فرزانه آقای دکتر سید محمود موسوی و جناب آقای دکتر مجید مهدویان که با کرامتی چون خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشیدند و گلشن سرای علم و دانش را با راهنمایی های کارساز و سازنده بارور ساختند، تقدیر و تشکر نمایم و همینطور آقای مهندس حجت بنزاده که در تمامی مراحل کار مرا راهنمایی کردند سپاس گزارم و برای ایشان آرزوی موفقیت می نمایم.

شکر خدا که هر چه طلب کردم از خدا بر منتهای همت خود کامران شدم

تقدیم به ...

دوست جدائی ناپذیرم :

پروردگار مهربان

دو آفتاب تابان که گرما بخش حیاتم هستند :

پدر و مادر

و

آنان که دوستشان دارم

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۱
پیشگفتار.....	۲
فصل اول : روش های کنترل و حذف NO_x	
۱-۱. مقدمه.....	۵
۲-۱. منبع مهم تولید گاز آلاینده NO _x	۶
۳-۱. مصرف و نوع سوخت های مورد استفاده در نیروگاه های ایران.....	۶
۴-۱. تاثیر NO _x تولیدی نیروگاه ها بر محیط زیست.....	۸
۵-۱. انتشار گازهای گلخانه ای.....	۹
۶-۱. روش های کاهش NO _x	۱۲
۱-۶-۱. روش بازگردش دود.....	۱۳
۲-۶-۱. روش احتراق دو مرحله ای.....	۱۴
۳-۶-۱. روش هوای روی آتش.....	۱۴
۴-۶-۱. استفاده از مشعل های با NO _x کم.....	۱۴
۵-۶-۱. استفاده از کوره های با مشعل های NO _x کم خشک.....	۱۵
۶-۶-۱. استفاده از کاتالیست انتخابی.....	۱۶
۷-۶-۱. فرایند احیاء غیر کاتالیستی انتخابی.....	۱۶
۸-۶-۱. فرایند SNO _x برای حذف NO _x و SO ₂ به صورت هم زمان.....	۱۷
۷-۱. هزینه بهره برداری واحد نیتروژن زدایی از دودکش و عوامل موثر بر آن.....	۱۷
۸-۱. اعمال تکنولوژی کنترل انتشار در سطح یک کشور.....	۱۹

- ۱۹-۱-۱. نیروگاه های با سوخت زغال سنگ..... ۱۹
- ۲۲-۱-۲. نیروگاه های با سوخت گازی..... ۲۲
- ۲۳-۱-۳. نیروگاه های با سوخت نفتی..... ۲۳
- ۹-۱. اثر کنترل NO_x روی بازده تولید برق..... ۲۳

فصل دوم : فرایندهای جداسازی جذبی-غشایی

- ۱-۲. مقدمه ۲۶
- ۲-۲. تعریف غشاء و فرایندهای غشایی ۲۷
- ۱-۲-۲. نیروهای محرکه ۲۷
- ۳-۲. تعریف تماس دهنده های غشایی و طرز عملکرد آن..... ۲۹
- ۴-۲. جذب های مایع در تماس دهنده های غشایی ۲۹
- ۵-۲. خصوصیات غشایی ۳۰
- ۱-۵-۲. مواد غشاء ۳۴
- ۲-۵-۲. خواص غشاء..... ۳۴
- ۶-۲. ترکیب غشاء - جذب ۳۵
- ۱-۶-۲. خصوصیات تر شدن ترکیب غشاء - جذب..... ۳۶
- ۲-۶-۲. انتخاب ترکیب جذب - غشاء..... ۳۸
- ۷-۲. مدولهای غشاء الیاف تو خالی..... ۴۰
- ۱-۷-۲. مدول با جریان طولی..... ۴۱
- ۲-۷-۲. مدول با جریان متقاطع..... ۴۲
- ۳-۷-۲. مدول حلقوی..... ۴۳
- ۸-۲-۱. انتقال جرم در تماس دهنده های غشایی..... ۴۴
- ۱-۸-۲. انتقال جرم بخش غشاء..... ۴۶
- ۲-۸-۲. انتقال جرم سمت پوسته..... ۴۹

۵۰	.....انتقال جرم سمت لوله. ۳-۸-۲
۵۲	.....انتقال جرم با واکنش شیمیایی. ۴-۸-۲
۵۲	.....توسعه مدل ریاضی. ۹-۲
۵۳	.....معادلات فاز مایع. ۱-۹-۲
۵۳	.....معادلات فاز گاز. ۲-۹-۲
۵۴	.....معادلات فاز غشاء. ۳-۹-۲
۵۵	.....مزیای تماس دهنده های غشایی گاز - مایع نسبت به دیگر روشهای تفکیک گاز. ۱۰-۲
۵۶	.....اشکالات تماس دهنده غشایی گاز - مایع. ۱۱-۲
۵۷	.....وضعیت کنونی و مسیر آینده تکنولوژی. ۱۲-۲
۵۹	.....کاربردها. ۱۳-۲

فصل سوم : مروری بر منابع علمی

۶۲	.....مقدمه. ۱-۳
۶۲	.....مروری بر کارهای انجام شده در زمینه حذف گاز NO_2 . ۲-۳
۷۰	.....مروری بر کارهای انجام شده در زمینه حذف گاز CO_2 . ۳-۳
۷۷	.....مروری بر کارهای انجام شده در زمینه حذف گاز SO_2 . ۴-۳

فصل چهارم : مدل سازی فرایند

۸۲	.....مقدمه. ۱-۴
۸۲	.....هندسه سیستم. ۲-۴
۸۳	.....توسعه مدل. ۳-۴
۸۵	.....سمت لوله. ۱-۳-۴
۸۸	.....بخش غشاء. ۲-۳-۴
۸۹	.....سمت پوسته. ۳-۳-۴

۹۰ .....۴-۴. درصد حذف NO_2 .....

فصل پنجم : شبیه سازی فرایند

۹۲ .....۱-۵. مقدمه.....

۹۳ .....۲-۵. تعاریف.....

۹۳ .....۳-۵. کاربردهای شبیه سازی.....

۹۴ .....۱-۳-۵. کاربردهای شبیه سازی در پژوهش و توسعه فرایندها.....

۹۴ .....۲-۳-۵. کاربردهای شبیه سازی در طراحی فرایند.....

۹۵ .....۳-۳-۵. کاربردهای شبیه سازی در بهره برداری مطلوب از تاسیسات موجود.....

۹۵ .....۴-۵. کاربردهای نوین شبیه سازی پیشرفته.....

۹۶ .....۱-۴-۵. ارتباط با نرم افزارهای دیگر.....

۹۶ .....۲-۴-۵. استفاده مستقیم در کنترل فرایند.....

۹۶ .....۳-۴-۵. آموزش اپراتورها.....

۹۷ .....۴-۴-۵. تسریع پروژه ها.....

۹۷ .....۵-۵. شبیه سازی سیستم.....

۹۷ .....۱-۵-۵. انتخاب مدول.....

۱۰۰ .....۲-۵-۵. تعریف هندسه سیستم.....

۱۰۳ .....۳-۵-۵. تعریف ثوابت.....

۱۰۵ .....۱-۳-۵-۵. محاسبات و توضیحات مربوط به هندسه غشاء.....

۱۰۵ .....۲-۳-۵-۵. پارامترهای فیزیکی.....

۱۰۵ .....۳-۳-۵-۵. تخلخل و انحنا غشاء.....

۱۰۶ .....۴-۳-۵-۵. ضرایب نفوذ.....

۱۰۶ .....۵-۳-۵-۵. نرخ جریان سمت لوله و پوسته.....

۱۰۷ .....۶-۳-۵-۵. محاسبات غلظت NO_2 ورودی.....

۱۰۷.....	۷-۳-۵-۵. ثابت هنری
۱۰۷.....	۴-۵-۵. تعریف فرمول
۱۰۹.....	۵-۵-۵. انتخاب مدول برای هر زیر دامنه
۱۱۱.....	۶-۵-۵. انتخاب فرمول های مربوط به هر زیر دامنه
۱۱۳.....	۷-۵-۵. تعریف شرایط مرزی
۱۲۱.....	۸-۵-۵. مش بندی
۱۲۲.....	۹-۵-۵. حل کننده
۱۲۵.....	۶-۵-۶. راه حل عددی

فصل ششم : نتایج و بحث

۱۲۸.....	۱-۶. توزیع غلظت های حاصله
۱۳۳.....	۲-۶. بررسی اثر تغییر نرخ جریان گاز ورودی
۱۳۴.....	۳-۶. بررسی تاثیر تغییر تعداد الیاف
۱۳۵.....	۴-۶. بررسی اثر تغییر غلظت NO_2 در جریان ورودی گاز بر درصد حذف NO_2
۱۳۶.....	۵-۶. بازبینی صحت مدل سازی و مقایسه با داده های تجربی

فصل هفتم : نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۴۰.....	۱-۷. نتیجه گیری و جمع بندی
۱۴۰.....	۲-۷. پیشنهادات

منابع و مأخذ

۱۴۳.....	فهرست منابع فارسی
۱۴۳.....	فهرست منابع غیرفارسی
۱۴۷.....	چکیده انگلیسی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۷	۱-۱: نتایج سنجش مشخصات گازهای خروجی ازدودکش نیروگاه های حرارتی کشور.....
۸	۲-۱: نوع مصرف سوخت در تمام انواع نیروگاههای حرارتی ایران.....
۱۱	۳-۱: سهم انواع سوخت (درصد) در انتشار کل و کل انرژی مصرف شده در نیروگاه های برق در سال ۲۰۰۸.....
۱۲	۴-۱: انتشار (کیلوگرم برگیگاوات ساعت) در نیروگاه حرارتی تولید برق.....
۲۰	۵-۱: مخفف های مورد استفاده در نمودارها و متن.....
۳۱	۱-۲: خلاصه ای از تماس دهنده غشاء.....
۳۲	۲-۲: سطح مخصوص بعضی از تماس دهنده ها.....
۳۳	۳-۲: خصوصیات غشاهای الیاف تو خالی مورد استفاده در تماس دهنده های جذب گاز.....
۳۶	۴-۲: دمای تبدیل شیشه ای T_g بعضی از پلیمرها.....
۳۹	۵-۲: کشش سطحی و فشار شکست محلولهای الکیل آمین با یا بدون بارگذاری CO_2 .....
۴۱	۶-۲: سازگاری غشاء - جاذب.....
۵۰	۷-۲: روابط انتقال جرم سمت پوسته برای مدولهای غشایی الیاف تو خالی.....
۵۹	۸-۲: خلاصه های از کاربردها.....
۶۹	۱-۳: نتیجه گیری محدوده مطلوب پارامترها در این آزمایش پیلوت.....
۹۸	۱-۵: مدهای کاربردی انتقال جرم.....
۱۰۰	۲-۵: مشخصات هندسی بخش جذبی-غشایی دستگاه آزمایشگاهی جذب NO_2 .....
۱۲۳	۳-۵: حل کننده های نرم افزار کومسول فیزیک چندگانه.....
۱۲۴	۴-۵: حل کننده های خطی نرم افزار فیزیک چند گانه.....
۱۳۸	۱-۶: مقادیر محاسبه شده داده های خطا.....

فهرست اشکال

عنوان	صفحه
۱-۱: مجموع سوخت مصرفی (m^3) در نیروگاه های ایران از سال ۱۹۶۷ تا ۲۰۰۸.....	۱۰
۲-۱: انتشار کل (تن) در نیروگاه های ایران از سال ۱۹۶۷ تا ۲۰۰۸.....	۱۰
۳-۱: اصلاح احتراق NO_x نیروگاه های با سوخت زغال سنگ در سال ۲۰۰۵.....	۲۱
۴-۱: تصفیه گاز دودکش برای انتشار NO_x نیروگاه های با سوخت زغال سنگ در سال ۲۰۰۵.....	۲۱
۵-۱: سهم روش های مختلف کنترل NO_x در نیروگاه گازی در سال ۲۰۰۵.....	۲۲
۶-۱: ظرفیت کنترل NO_x در نیروگاه های با سوخت نفتی در سال ۲۰۰۵.....	۲۳
۱-۲: شماتیک فرایند جداسازی غشاء با نیروهای محرک مختلف.....	۲۸
۲-۲: حالت عملیاتی در یک غشاء الیاف تو خالی با تخلخل کم آبگریز و الگوهای تر شدن منافذ.....	۳۸
۳-۲: یک تماس دهنده غشایی الیاف تو خالی گاز - مایع جریان موازی.....	۴۲
۴-۲: مدوله های تماس دهنده غشایی جریان متقاطع.....	۴۳
۵-۲: طرح کلی معرض حلقه مدول.....	۴۴
۶-۲: فرآیند انتقال جرم در یک تماس دهنده غشایی الیاف تو خالی گاز/مایع.....	۴۵
۷-۲: تر شدن جزئی منافذ غشاء توسط مایع.....	۴۸
۱-۳: اثر نرخ جریان جرمی گاز روی تبدیل NO	۶۴
۲-۳: اثر نرخ جریان جرمی مایع روی تبدیل NO	۶۴
۳-۳: اثر نسبت مایع بر گاز و pH روی تبدیل NO	۶۵
۴-۳: اثر نسبت مایع بر گاز و غلظت $NaClO_2$ روی تبدیل NO	۶۶
۵-۳: اثر زمان ماندگار و غلظت $NaClO_2$ روی میزان تبدیل NO	۶۶
۶-۳: اثر زمان ماند و pH روی تبدیل NO	۶۷

- ۷۸ ..... شکل شماتیک از دستگاه تجربی ۷-۳
- ۷۸ ..... اثر غلظت‌های جاذب روی بازده حذف SO_2 ..... ۸-۳
- ۷۹ ..... اثر جاذبها روی بازده حذف SO_2 ..... ۹-۳
- ۸۳ ..... شکل شماتیک تماس دهنده غشایی ۱-۴
- ۸۶ ..... یک شکل شماتیک از یک الیاف تو خالی ۲-۴
- ۹۹ ..... نمایی از انتخاب مدول ۱-۵
- ۹۹ ..... نمایی از انتخاب مد کاربرد ۲-۵
- ۱۰۰ ..... شکل شماتیک از دستگاه آزمایشگاهی ۳-۵
- ۱۰۱ ..... نمایی از پنجره رسم اشکال ۴-۵
- ۱۰۲ ..... نمایی از پنجره رسم تعیین کردن اشیاء ۵-۵
- ۱۰۲ ..... نمایی از پنجره وارد کردن اطلاعات هندسه اشکال ۶-۵
- ۱۰۳ ..... نمایی از هندسه نهایی سیستم ۷-۵
- ۱۰۴ ..... نمایی از مسیر انتخاب تب ثوابت ۸-۵
- ۱۰۴ ..... شکلی نهایی از پنجره ثوابت ۹-۵
- ۱۰۸ ..... نمایی از پنجره برای تعریف فرمول ۱۰-۵
- ۱۰۸ ..... نمایی از پنجره تعریف فرمول ۱۱-۵
- ۱۰۹ ..... نمایی از پنجره انتخاب مدول ۱۲-۵
- ۱۱۰ ..... نمایی از پنجره انتخاب زیر دامنه ۱۳-۵
- ۱۱۰ ..... نمایی از پنجره فعال کردن زیر دامنه ۱۴-۵
- ۱۱۱ ..... نمایی از پنجره انتخاب فرمول برای زیر دامنه ۱۵-۵
- ۱۱۲ ..... نمایی از پنجره مربوط به تعیین پارامترها زیر دامنه ها ۱۶-۵
- ۱۱۳ ..... نمایی از پنجره تعیین پارامترها برای زیر دامنه سمت پوسته ۱۷-۵
- ۱۱۴ ..... نمایی از مرز های سیستم ۱۸-۵

- ۱۹-۵: نمایی از انتخاب زیر دامنه..... ۱۱۴
- ۲۰-۵: نمایی از صفحه شرایط مرزی..... ۱۱۵
- ۲۱-۵: نمایی از پنجره تنظیمات شرایط مرزی ۱ سمت لوله..... ۱۱۵
- ۲۲-۵: نمایی از پنجره تنظیمات شرط مرزی ۲ سمت لوله..... ۱۱۶
- ۲۳-۵: نمایی از پنجره تنظیمات شرط مرزی ۳..... ۱۱۷
- ۲۴-۵: نمایی از پنجره تنظیمات شرط مرزی ۴ سمت لوله..... ۱۱۷
- ۲۵-۵: نمایی از پنجره تنظیمات شرط مرزی ۶ و ۵ بخش غشاء..... ۱۱۸
- ۲۶-۵: نمایی از پنجره تنظیمات شرط مرزی ۷ سمت غشاء..... ۱۱۹
- ۲۷-۵: نمایی از پنجره تنظیمات شرط مرزی ۸..... ۱۱۹
- ۲۸-۵: نمایی از پنجره تنظیمات شرط مرزی ۹..... ۱۲۰
- ۲۹-۵: نمایی از پنجره تنظیمات شرط مرزی ۱۰..... ۱۲۰
- ۳۰-۵: نمایی از پنجره انتخاب مش بندی..... ۱۲۱
- ۳۱-۵: نمایی از مش بندی انجام شده..... ۱۲۱
- ۳۲-۵: نمایی از پنجره انتخاب نوع مش بندی..... ۱۲۲
- ۳۳-۵: نمایی از صفحه انتخاب پارامترهای حل کننده..... ۱۲۵
- ۱-۶: توزیع غلظت در سمت لوله..... ۱۲۸
- ۲-۶: توزیع غلظت در بخش غشاء..... ۱۲۹
- ۳-۶: توزیع غلظت در سمت پوسته..... ۱۳۰
- ۴-۶: تغییرات غلظت در راستای شعاع در سمت لوله..... ۱۳۱
- ۵-۶: تغییرات غلظت در راستای شعاع در بخش غشاء..... ۱۳۲
- ۶-۶: تغییرات غلظت در راستای شعاع در سمت پوسته..... ۱۳۳
- ۷-۶: درصد حذف NO₂ با تغییر نرخ جریان گاز..... ۱۳۴
- ۸-۶: درصد حذف NO₂ با تغییر تعداد الیاف..... ۱۳۵

۹-۶: درصد حذف NO₂ با تغییر غلظت NO₂ در جریان ورودی گاز ۱۳۶

۱۰-۶: نرخ های حذف NO₂ آزمایشگاهی و نرم افزار COMSOL Multiphysics ۱۳۷

چکیده

ماده ای در هوا مانند NO_2 که می تواند برای انسان و محیط زیست مضر باشد به عنوان آلاینده هوا شناخته می شود. NO_2 یکی از یک گروه از گازهای بسیار واکنش پذیر تحت عنوان اکسید های نیتروژن (NO_x) است. در تحقیق حاضر مدل سازی و شبیه سازی جذب گاز NO_2 از مخلوط NO_2 - N_2 با استفاده از یک تماس دهنده غشایی الیاف تو خالی مورد مطالعه قرار گرفته است. یک مدل ریاضی دو بعدی برای شبیه سازی رفتار جذب NO_2 توسط آب به عنوان جاذب در تماس دهنده برای حالت عملیات تر نشده ارائه داده شد و توسط نرم افزار COMSOL Multiphysics به صورت عددی حل گردید. افزایش نرخ جریان مایع راندمان حذف NO_2 را افزایش داد و افزایش نرخ جریان گاز و غلظت اولیه NO_2 به طور معکوس فرایند حذف را تحت تاثیر قرار داد. افزایش تعداد الیاف منجر به افزایش بازده حذف شد. نتایج شبیه سازی با داده های آزمایشگاهی موجود مقایسه شد و نتایج نشان داد که راندمان تخمین زده شده حذف NO_2 با داده های آزمایشگاهی از تطابق نسبتاً خوبی برخوردار است.

کلمات کلیدی: مدل سازی، شبیه سازی، تماس دهنده غشایی، جذب، NO_2

پیش‌گفتار

استفاده از سوخت‌های فسیلی یکی از عمده‌ترین عوامل تولید و انتشار گازهای آلاینده از جمله اکسیدهای نیتروژن (NO_x) می‌باشد که از مهمترین منابع آلوده‌کننده محیط زیست محسوب می‌شوند. در جهان امروز مشکلات ناشی از افزایش مصرف سوخت‌های فسیلی، صدمات جبران‌ناپذیری به زندگی انسانها و سایر موجودات زنده وارد کرده است. وسعت توزیع مواد آلاینده به نوع و کیفیت سوخت‌های مورد استفاده بستگی دارد. انتشار این آلاینده‌ها تخریب محیط زیست و به خطر افتادن سلامت انسان‌ها را در پی دارد. مصرف سوخت‌های فسیلی و تولید گازهای سمی چون NO_x و اکسیدهای گوگرد (SO_x) اثر تخریبی در سطح محلی، منطقه‌ای و جهانی دارد [۱].

در فصل اول به موضوع تولید گاز آلاینده NO_x پرداخته می‌شود و تاثیر این آلاینده بر محیط زیست و سلامت انسان بیان می‌شود، در ادامه روش‌های مختلف حذف گاز آلاینده NO_x مورد بررسی قرار می‌گیرد و در انتها مروری بر میزان استفاده کشورهای توسعه یافته و یا در حال توسعه از روش‌های حذف انجام می‌شود، همین‌طور به تاثیر حذف این آلاینده بر روی بهره‌وری تولید انرژی برق پرداخته می‌شود.

در فصل دوم به موضوع معرفی و بررسی تماس‌دهنده‌های غشایی پرداخته شده که در این فصل ابتدا این نوع تماس‌دهنده‌ها و مکانیزم نیرو محرکه در آن‌ها توصیف شده و سپس انواع تماس‌دهنده‌های غشایی و الگوی جریان آنها بیان شده است، در ادامه مزایا و معایب تماس‌دهنده‌های غشایی آورده شده است. سپس توسعه مدل‌های ریاضی با توجه به هندسه تماس‌دهنده‌های غشایی بیان شده و در انتها تعدادی از کاربردهای تماس‌دهنده‌های غشایی در صنعت ذکر شده است.

در فصل سوم به بررسی و بیان نتایج تحقیقاتی در مورد جذب گازهای آلاینده توسط تماس دهنده های غشایی پرداخته شده است به دلیل آنکه در زمینه شبیه سازی مدل حذف گاز آلاینده NO_2 توسط تماس دهنده های غشایی کاری صورت نگرفته و تحقیقات به صورت آزمایشگاهی بوده است برای بدست آوردن دید بازتر و جامع تر بعضی از تحقیقاتی که در زمینه شبیه سازی بر روی گازهای SO_x و CO_2 انجام شده آورده شده است.

در فصل چهارم مدل سازی ریاضی دو بعدی و بیان معادلات لازم و همینطور شرایط مرزی مناسب برای حل این معادلات آورده شده است که معادلات به تفکیک برای سمت پوسته، لوله و غشاء نوشته شده است.

در فصل پنجم شبیه سازی معادلات مربوطه و تعریف آن برای نرم افزار به صورت گام به گام بیان شده است که در این فصل تمامی مراحل برای شبیه سازی آورده شده است.

در فصل ششم نتایج شبیه سازی آورده شده است و نتایج مربوط به کار آزمایشگاهی انجام شده با نتایج کار شبیه سازی پروژه حاضر مقایسه شده است. شرایط آزمایشگاهی غشا ذکر شده در نرم افزار تعریف شده و در نهایت به بررسی میزان تایید نتایج نرم افزار با کارآزمایشگاهی پرداخته شده است.

در فصل هفتم نتیجه گیری نهایی از پروژه انجام گرفته است و پیشنهاداتی که می تواند زمینه ساز تحقیقات کاربردی در آینده شود بیان شده است.

فصل اول

روش های کنترل و حذف NO_x

1-1 مقدمه

نیروگاه ها به عنوان یکی از مهمترین منابع آلوده کننده محیط زیست محسوب می شوند، که بررسی و تحقیق در زمینه آلودگی ناشی از احتراق نیروگاههای حرارتی کشور ضروری است. بررسی اثرات زیست محیطی ناشی از طرح های توسعه عمران شهری و روستایی و صنعتی بطور معمول بایستی درچارچوب مطالعات اثرات زیست محیطی و تاثیر آنها بر ایمنی و بهداشت^۱ (H.S.E) مورد توجه قرار گیرد. با توجه به میزان افزایش سرانه تولید انرژی برق و همچنین شدت مصرف انرژی برق، افزایش جمعیت، نیاز انرژی الکتریکی برای جمعیت در سال ۱۹۸۵ معادل $۱۰^۶ \times ۱۵۶۳۶۲$ کیلو وات ساعت می باشد و انرژی حرارتی مورد نیاز معادل $۱۰^۶ \times ۳۹۰۹۰۵$ کیلو کالری خواهد بود که ۹۰ درصد آن با سوزاندن سوختهای فسیلی به دست خواهد آمد به عبارت دیگر ۴۰ میلیون تن مازوت برای تامین کل تولید انرژی سالانه مورد نیاز سالانه می باشد. با توجه به فاکتورهای انتشار ناشی از سوخت های فسیلی که هم بطور عملی و هم بطور تئوری محاسبه شده است مقدار زیاد ذرات معلق، گازهای دی اکسید گوگرد، اکسیدهای ازت، هیدروکربن ها، دی اکسید کربن در هوای مناطق مختلف کشور تخلیه می گردد. بر همین اساس بررسی اثرات زیست محیطی نیروگاه های حرارتی باید مورد توجه قرارگیرد تا نسبت به بررسی وضعیت منطقه استقرار و شناسایی آلاینده های هوای ناشی از دودکش نیروگاه ها و اثرات آلاینده ها بر محیط زیست اقدام گردد [۱].

---

1. Health and Safety Executive